

Житомирського державного університету імені Івана Франка. Житомир, 2005. Вип. 21. С. 16–18.

4. Смаглій Г. А. Основи теорії музики: [підручник для муз. училищ] / Харків: Факт, 1998. 384 с.

5. Шип С. В. Музична форма від звуку до стилю: [навч. посібник] / Київ: Заповіт, 1998. 368 с.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-041-4-51>

СУЧАСНЕ УЯВЛЕННЯ ПРО ФІЗИЧНУ КУЛЬТУРУ ОСОБИСТОСТІ

Луценко Л. С.

*кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент,
завідуючий кафедрою фізичного виховання
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого
м. Харків, Україна*

Бодренкова І. О.

*кандидат наук з фізичного виховання та спорту,
доцент кафедри фізичного виховання
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого
м. Харків, Україна*

Луценко Ю. М.

*аспірант кафедри олімпійського та професійного спорту
Харківська державна академія фізичної культури
м. Харків, Україна*

Метою роботи є характеристика фізичної культури особистості як сфери загальної культури людини та її компонентів. У 2005 році було затверджене Положення про організацію фізичного виховання і масового спорту в дошкільних, загальноосвітніх та професійно-технічних навчальних закладах України [8], де вперше на нормативному рівні закріплювалася основна мета фізичного виховання (всестороннє формування особистості) у сукупності та взаємозв'язку з реалізацією основного завдання системи – формування фізичної культури особистості. Дослідженню даного феномена присвячено роботи М. Віленського, Т. Кутек, Л. Лубишевої, В. Сутули, Б. Шияна та інших авторів. Вони характеризують фізичну культуру особистості як

одну зі складових загальної культури людини, яка виражається в усвідомленій діяльності, що пов'язана з використанням фізичних вправ і спрямована на підвищення рівня здоров'я і фізичного вдосконалення [2; 4; 5; 9; 10]. Так, В. Сутула визначає наступні компоненти фізичної культури особистості: характер ставлення людини до свого тіла як до цінності; ступінь орієнтації людини на турботу про своє здоров'я та різноманіття засобів, які людина використовує для досягнення цієї мети; рівень знань людини про свій організм та про свій фізичний стан; ідеалами, нормами, зразками поведінки людини, пов'язаними з турботою про своє здоров'я та фізичний стан, які реалізуються нею на практиці; уміннями й навичками, які використовує людина для вирішення особисто значущих завдань щодо поліпшення власного здоров'я та фізичного вдосконалення; організаційно-методичними вміннями людини щодо побудови самостійних занять фізкультурно-оздоровчого спрямування; веденням здорового способу життя та систематичністю занять фізичними вправами, спрямованими на всебічне вдосконалення людиною своєї фізичної природи [9].

На думку Л. Лубишевої, основними показниками фізичної культури окремої людини є турбота людини про підтримку в нормі свого фізичного стану (здоров'я, фізичні якості, рухові здібності та статура); різноманіття засобів, які використовуються людиною для досягнення цієї мети; пов'язані з турботою про тіло й фізичний стан ідеали, норми, зразки поведінки, які реалізуються людиною на практиці; г) рівень знань про свій організм, про його фізичний стан, ступінь орієнтації людини на турботу про свій фізичний стан; готовність допомогти іншим людям в їх оздоровленні та фізичному вдосконаленні [5].

Фізична культура особистості за В. Видріним [3] виражається як якісне, системне й динамічне новоутворення, що визначає освіченість, фізичну підготовленість і досконалість людини й проявляється в процесі фізкультурно-спортивної діяльності та в здоровому стилі життя. З точки зору М. Віленського, Г. Соловйова [2] особистісна фізична культура складається є соціально детермінованою сферою загальної культури людини, її якісний, системний, динамічний стан, який характеризує рівень фізичної досконалості, мотиваційно-ціннісних орієнтацій і соціально-духовних цінностей. При цьому, вказані автори за критерії сформованості фізичної культури особистості виділяють п'ять орієнтирів в структурі фізичної культури особистості. Перший – це поділ понять «індивід» і «особистість». Другий – діяльність, що становить динамічну систему взаємодії суб'єкта з навколишнім світом. Третій – мотиваційна складова особистості. Четвертий – сукупна характеристика структури

особистості. П'ятим орієнтиром служать структурні моделі фізичної культури особистості, які розроблені різними вченими. У підтвердження І. Малінський відзначає, що сучасне уявлення про фізичну культуру особистості не повинно обмежуватися поняттям здоров'я, розвитком фізичних якостей, морфофункціональними можливостями організму та руховими навичками. Наряду з переліченими фізіологічними характеристиками фізичної культури у персоналізованій формі, найважливішими її проявами стають світогляд, система цінностей, потребова-мотиваційна сфера особистості, широта та глибина знань в області фізичної культури, а головне – діяльнісний аспект реалізації фізкультурних цінностей [6]. Досліджуючи дану проблему, Т. Кутек [4] виділяє наступні етапи формування фізичної культури особистості: 1 етап – формування індивідуальної системи цінностей; 2 етап – удосконалення індивідуальної системи цінностей на основі формування власних інтересів, потреб, мотивів; 3 етап – «перетворення» абітурієнта з об'єкта соціально-педагогічного впливу в суб'єкта активної творчої діяльності – студента; 4 етап – стабілізація потреби у самовдосконаленні; 5 етап – вибір професійної діяльності; 6 етап – «висококваліфікований спеціаліст», який тісно взаємопов'язаний з кожним етапом формування фізичної культури особистості. Вказану результативність фізкультурної діяльності у рамках шкільного навчального процесу відзначають Б. Шиян та Т.Бондар. При цьому Б. Шиян уточнює, що фізична культура особистості є сукупністю властивостей людини (але не засіб), які набуваються у процесі фізичного виховання і виражаються в її активній діяльності, спрямованій на всебічне удосконалення своєї фізичної природи та ведення здорового способу життя [10]. Т. Бондарем конкретизується педагогічний результат фізичного виховання як форма соціальної поведінки людини, котрій притаманне систематичне та свідоме здійснення фізкультурно-спортивної, або пов'язаної з цим діяльності, яка спрямована на відтворення власного здоров'я та здоров'я оточуючих як інтегрального показника (фізичного, психічного, морального, соціального), що ґрунтується на розумінні фізичної культури, сформованих соціально-духовних потребах та мотиваційно-ціннісних орієнтаціях [1]. Таким чином, сучасна концептуальна основа фізичного виховання – всемірне сприяння формуванню людини з гармонічним розвитком фізичних і духовних сил на основі всебічного розвитку його особистісних здібностей в процесі фізкультурної діяльності як основи формування фізичної культури людини, з точки зору Ю. Ніколаєва [7] потребує використання нових засобів (такою становиться вже фізкультурна діяльність, де фізичні вправи будуть

являтися її головним елементом) і методів (фізкультурно-рекреаційних, фізкультурно-освітніх, фізкультурно-спортивних, фізкультурно-реабілітаційних, фізкультурно-адаптивних тощо) педагогічної роботи, які можуть бути на шляху до досягнення мети та вирішення задач системи фізичного виховання тільки на основі нових загальних принципів («цілісності людини», «реалізація фізичного як особистісного», «культуrowідповідного»). Все це повинно бути направлено на «навчання руховим діям», «розвиток фізичних здібностей» та «формування особистості».

Отже, у процесі активного наукового пошуку сучасних науковців, а також реформування системи фізичного виховання, почали оформлюватися її нові концептуальні основи та методичні шляхи їх реалізації. Стратегічною метою при цьому є формування фізичної культури особистості, тобто фізична підготовка учнів повинна базуватися на усвідомленій руховій діяльності та здійснюватися на ґрунті сформованих певних потреб та інтересів.

Література:

1. Бондар Т. С. Організаційно-педагогічна технологія менеджменту учнівських фізкультурно-оздоровчих клубів : дис. ... канд. наук фіз. вих. : 24.00.02. Харків, 2010. 232 с.
2. Виленский М. Я., Соловьев Г. М. Основные сущностные характеристики педагогической технологии формирования физической культуры личности. *Физическая культура : воспитание, образование, тренировка*. 2001. № 3. С. 2-7.
3. Выдрин В. М. Формирование культуры личности в сфере физической культуры (проблемы развития физической культуры молодежи) : сб. научн. тр. Воронеж : ВГАУ, 1992. С. 5-14.
4. Кутек Т. Б. Етапи формування фізичної культури особистості. *Слобожанський науково-спортивний вісник*. Харків, 2013. № 3. С. 207-210.
5. Лубышева Л. И. Феномен спортивной культуры в аспекте методологического анализа. *Теория и практика физической культуры*. Москва, 2009. № 3. С. 10-13.
6. Малинський І. Й. Формування фізичної культури особистості в умовах гуманізації освіти: філософсько-педагогічний аспект. *Вісник Чернігів. нац. пед. ун-ту ім. Т. Г. Шевченка*. Чернігів, 2012. Вип. 97. URL : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vchdpu/ped/2012_97/Malyn.pdf.
7. Николаев Ю. М. Общая теория и методология физической культуры: контуры нового – человеческого измерения. *Теория и практика физической культуры*. Москва, 2005. № 11. С. 9-14.

8. Про затвердження Положення про організацію фізичного виховання і масового спорту в дошкільних, загальноосвітніх та професійно-технічних навчальних закладах України : Наказ Міністерства освіти і науки України № 458 від 02.08.2005 р. URL : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>.

9. Сутула В. О. Базові ознаки фізичної культури особистості. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика* : зб. наук. пр. СНУ ім. В. Даля. Луганськ, 2012. № 6 (53). С. 186-192.

10. Шиян Б. М. Теорія і методика фізичного виховання школярів. Навчальна книга : Частина 1. Тернопіль : Богдан, 2007. 271 с.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-041-4-52>

ВПЛИВ СУЧАСНОГО МЕДІАПРОСТОРУ НА ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Ляпунова В. А.

*доктор педагогічних наук,
професор кафедри дошкільної освіти і соціальної роботи
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького*

Городничка С. В.

*аспірант кафедри дошкільної освіти і соціальної роботи
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького
м. Мелітополь, Запорізька область, Україна*

Всесвітня організація ЮНЕСКО розглядає медіаосвіту як пріоритетний напрямок педагогіки XXI століття, а інформаційний фактор – провідним в процесі навчання.

Проблема використання людьми медіапростору особливої гостроти набула 2020 року у зв'язку з запровадженням у світі карантинних обмежень у пересуванні, спілкуванні та діяльності. Замкнуті у власних домівках люди перенесли значну частину свого життя у віртуальний простір. Світова освітня спільнота почала негайно шукати шляхи ефективного онлайн навчання та спілкування, можливі для